

Till

Utbildningsdepartementet
och Socialdepartementet
103 33 Stockholm2013-10-01
1 (11)
Dnr 2011:092

Lägesrapport avseende verksamheten inom området alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksområdet

Härmed avrapporterar Skolverket de insatser myndigheten genomfört inom ramen för den nationella ANDT-strategin.

Sammanfattning

Skolverket ska inom ramen för sitt uppdrag erbjuda utbildningsinsatser med syftet att stödja skolornas undervisning om alkohol, narkotika, dopning och tobak. I uppdraget ingår också att stödja skolornas generella arbete med skolframgång och ett gott skolklimat med en inriktning på hälsofrämjande skolutveckling. Skolverket har genomfört utbildningar i form av konferenser, webinarier och seminarier och under hösten 2013 och våren 2014 fortsätter detta arbete. Myndigheten har också börjat utveckla korta filmer som stöd för ett kollegialt samtal i personalgruppen. En särskild satsning görs tillsammans med en lärargrupp för att utveckla kvaliteten på den ämnesintegrerade ANDT-undervisningen. Skolverket har också uppdrag som rör elevhälsan och värdegrunden, två områden som utgör delar av en hälsofrämjande skolutveckling.

På Skolverkets vägnar

Erik Nilsson
AvdelningschefAgneta Nilsson
Undervisningsråd

Skolverkets lägesrapport avseende verksamheten inom alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksområdet

1. Inledning

För att följa upp regeringens åtgärdsprogram för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken ska berörda myndigheter varje år (1 oktober) lämna sina lägesrapporter till regeringen. Lägesrapporten ska innehålla en omvärldsanalys där myndigheterna redogör för kortsiktiga förändringar inom sina verksamheter och inom sitt ansvarsområde som har relevans för genomförandet av ANDT-strategin.

2. Bakgrund

I regeringens ANDT-strategi finns sju långsiktiga mål som anger inriktningen för ANDT-arbetet som helhet.¹

1. Tillgång till narkotika, dopningsmedel, alkohol och tobak ska minska.
2. Barn ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning eller tobak.
3. ***Antalet barn och unga som börjar använda narkotika och dopningsmedel eller debuterar tidigt med alkohol eller tobak ska successivt minska.***
4. Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.
5. Personer med missbruk eller beroende ska ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.
6. Antal döda och skadade på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.
7. En folkhälsobaserad och restriktiv syn på ANDT inom EU och internationellt.

Av ovan nämnda mål ser Skolverket mål 3 som mest relevant för myndighetens verksamhetsområde och det område som myndigheten genomfört främjande och förebyggande insatser inom. Statistik kring mål 3 visar att ungdomars användning av alkohol och/eller tobak och/eller narkotika minskat över tid. Färre ungdomar dricker alkohol, färre berusar sig, den totala konsumtionen har minskat och debutåldern har höjts. Tobaksbruket har också minskat i årskurs 9 både när det gäller rökning och snusning. Tobaksbruket i gymnasiet har dock inte ändrats nämnvärt under perioden 2000-2012 men en viss ökning har dock skett i andelen rökare och en viss minskning av andelen snusare.

¹ Regeringens åtgärdsprogram för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2013, Regeringskansliet, Socialdepartementet, 2013

När det gäller narkotika sjönk andelen denna något under åren 2000-2005 men visar därefter en viss ökning framför allt hos elever inom gymnasieskolan och uppgången är tydligast hos pojkarna. Enligt Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) är den grupp som använder nätdroger relativt liten, de används huvudsakligen av redan etablerade narkotikaanvändare och högkonsumenter av alkohol. När det gäller riskfaktorer som ogiltig frånvaro, dålig kontakt med föräldrar och många vänner som röker/dricker sig berusade/ använder narkotika, uppvisar nätdrogsanvändarna genomgående höga risktal. Exempelvis uppgav 38 procent att de skolkar minst 2-3 ggr i månaden.²

Punkt 3.4 hälsofrämjande skola

Inom ANDT-strategin är punkten 3.4 - *en hälsofrämjande skola* - den del som rör specifikt skolans verksamhet.

Skolverkets uppdrag är att stödja huvudmän i deras verksamhet att uppnå nationellt fastställda mål och likvärdighet i utbildning. I tidigare lägesrapporter har Skolverket lyft fram att skolans insatser mot ANDT rymms inom tre olika områden:

- Att arbeta med främjande insatser för goda resultat och trygghet, men också en god kvalitet på undervisningen om ANDT.
- Att uppmärksamma utsatta elever.
- Att samverka med andra myndigheter när en elev är i svårigheter och i behov av stöd.

3. Uppdraget om ANDT

Skolverkets uppdrag har formuleringar som dels rör ett brett perspektiv av hälsofrämjande skolutveckling, dels ett smalare perspektiv med fokus på själva undervisningen om alkohol, narkotika, dopning och tobak.

Ur uppdraget till Skolverket:

*” att erbjuda utbildningsinsatser med syftet att stödja skolorans undervisning om alkohol, narkotika, dopning och tobak. I uppdraget ingår också att stödja skolornas generella arbete med skolframgång och ett gott skolklimat och med en inriktning på hälsofrämjande skolutveckling”.*³

Forskningen är tydlig med att den viktigaste skyddsfaktorn för barns och ungdomars hälsa är att gå ut skolan med godkända betyg. Det finns ett starkt samband mellan elevers lärande och deras hälsa. Samtidigt finns ett motsvarande samband

² *Ungdomar som använder nätdroger – vilka är de?* Empiriska analyser av skolelevers drogvanor med fokus på nätdroger. www.can.se

³ Uppdrag till Statens skolverk att utforma utbildningsinsatser om alkohol, narkotika, dopning och tobak, U2011/375/S

mellan hälsa och lärande, även om det inte är lika starkt.⁴ Ungdomar som fastnar i alkoholmissbruk och som börjar experimentera med narkotika har det ofta svårt i skolan, känner mindre engagemang och skolkar oftare. Det är en utmaning för lärare att skapa lust till lärande och motivation just hos dessa elever.

Socialstyrelsens sociala rapport visar till exempel att ungdomar som haft låga betyg har ett kraftigare alkoholmissbruk vid 20 års ålder (1,4 % av kvinnorna, 8,6% av männen) i jämförelse med de ungdomar som haft medel/till höga betyg (0,2 av kvinnorna och 1,3 hos männen). För ungdomar med höga betyg är procenttalen ännu längre. När det gäller ”allvarlig kriminalitet” är ungdomar med låga betyg utsatta (2,4 % av kvinnorna och 12,5% av männen) medan medel/höga betyg visar lägre andel som hamnat i kriminalitet (0,2 % och 1,1 %). För ungdomar med höga betyg är motsvarande siffror ännu lägre (0,1 % och 0,4 %).⁵

I arbetet med skolframgång och skolklimat ryms flera faktorer som förmåga att motivera och skapa sammanhang för eleven. Här inryms även elevens trivsel, relationen mellan lärare och elev och mellan elever. Här finns områden att arbeta med som rör elevinflytande, kränkande behandling och ogiltig frånvaro.⁶ Inom dessa olika områden är inte bara lärare viktiga utan även elevhälsans personal, eftersom dessa via både individuella och gruppvisa hälsosamtal får kunskap om elevernas trivsel, om deras erfarenheter av den lärande miljön men även om bruket av alkohol, tobak, narkotika eller dopningspreparat.

När det gäller de specifika kunskapsområdena alkohol, narkotika, dopning och tobak vilar detta arbete i skolan på tre ben. Tobaksområdet kan här lyftas fram som en illustration. Det ena benet innebär att arbeta för en rökfri skolgård, allt i enlighet med tobakslagen. Det andra benet är specifika lektioner där bland annat tobakens risker lyfts fram liksom de grupprocesser som påverkar elever att börja röka. (detta andra ben kan också innebära rökavvänjning via elevhälsans personal). Det tredje benet innebär att undervisningen om ANDT ska integreras i olika ämnen inom grund- och gymnasieskola: ”rektor har ansvar för ämnesövergripande kunskapsområden som sex och samlevnad, trafik, jämställdhet och riskerna med tobak, alkohol och narkotika”. (Ur läroplanen)⁷

⁴ Eriksson, Charlie, *Kunskap om hälsa och lärande. En översikt av ett forskningsfält under utveckling*, Rapport till Utbildningsvetenskapliga kommittén, Vetenskapsrådet, 2013 och Gustafsson, Jan Eric, *School, learning and mental health: a systematic review*, Health Committee, Vetenskapsrådet, Stockholm, 2010

⁵ *Socialstyrelsens sociala rapport*, Socialstyrelsen, 2010

⁶ Delredovisning av uppdrag om att utforma utbildningsinsatser om alkohol, narkotika, dopning och tobak (U2011/375/S, U2010/5830/S.) Skolverket, 2012

⁷ Läroplanen 2011

4. Genomförda insatser hösten 2012 och våren 2013

Omfattande reformarbete påverkar ANDT-uppdraget

Skolverkets uppdrag om att erbjuda utbildningsinsatser inom området ANDT och hälsofrämjande skolutveckling verkar i en tid då en rad reformer implementeras i skolor. De rör bland annat nya kurs- och ämnesplaner, nytt betygssystem och utbildning av lärare för att ge behörighet inför reformen om lärarlegitimation. Det rör även stora utbildningssatsningar för att höja kunskapsnivån inom matematik och läs-, skriv- och språkutveckling liksom omfattande utbildning för att skolor ska uppfylla likabehandlingslagen. Det finns således omfattande utbildningsuppdrag som riktar sig till landets skolpersonal och även elevhälsan.

I detta reformtryck har Skolverket analyserat hur utbildning av skolans personal kan ske inom området ANDT och hälsofrämjande skolutveckling. I mötet med lärare och experter har Skolverket sett behov av utbildningar men inte traditionella utbildningar i form av konferenser utan snarare kortare inslag av utbildning vars innehåll kan användas i ett kollegialt samtal skolpersonal emellan.

Nedan beskrivs de insatser och regeringsuppdrag som genomförts av Skolverket sedan oktober 2012 till och med september 2013 med anknytning till kunskapsrådet ANDT.

Utbildningsinsatser

I planeringen av ANDT-uppdraget föreslog Skolverket en rad konferenser kring temat ANDT-undervisning. En satsning på enstaka konferenser är emellertid både personal- och kostnadskrävande och deltagarantalet är också begränsat. Skolverket har sett ett behov av utbildningsinsatser som är mer beständiga och där personalgrupper själva kan bestämma över utbildningstid och arbetsformer. Under våren 2013 har Skolverket påbörjat en planering av webinarier som lyfter fram olika perspektiv inom ANDT-området. Genom ett webinarium kan en personalgrupp antingen delta direkt den dag det sänds från Skolverket eller kan man välja att titta på programmet efteråt vid en tid som passar gruppen.

Inom ANDT har Skolverket haft en särskild satsning inom tobaksområdet hösten 2012 och året 2013, eftersom forskning har visat att skolor har svårt att genomföra en tobaksfri skolgård men även en tobaksfri skoltid.⁸

Webbinarier

Två webinarier genomfördes kring temat *Tobaksfri skoltid* (6 och 15 maj; 1,5 tim vardera). Innehållet presenterade en rad olika perspektiv på tobaksfri skoltid: Vad är skolans ansvar – och möjligheter i det tobaksförebyggande arbetet? Hur ser unga själv på tobaksbruk? Vilka insatser och arbetssätt är effektiva för att skapa en to-

⁸ Nilsson, Maria, Tonåringar om tobak, Vanor, kunskaper och attityder, Rapport, Umeå universitet/Statens folkhälsoinstitutet, 2010

baksfri skoltid? Hur kan eleverna bli mer delaktiga? Hur kan skolan samarbeta med föräldrar?

Ytterligare webinarier planeras under hösten 2013. De tar upp följande.

- Undervisningen om ANDT – hur kan en ämnesintegrerad undervisning organiseras och innehålla. (ämneslärare medverkar både inom grund- och gymnasieskola).
- Analys av material inom ANDT (Högskolan för Lärande och Kommunikation, Jönköping) samt Framgångsfaktorer inom ANDT-undervisningen (Litteraturoversikt från Linnéuniversitetet). Skolverkets rapporter 2012.
- Motivationens betydelse och om den betydelsefulla relationen mellan lärare och elev; om återkopplingens betydelse.
- Hälsöfrämjande skolutveckling och elevhälsans främjande och förebyggande arbete.

Konferenser

Hösten 2012 höll Skolverket och Statens folkhälsoinstitut en nationell konferens i Stockholm med temat ”Tobaksfri skoltid”. Innehållet hade en balans mellan forskningsperspektiv och skolpraktik. Deltagarantalet var ca 120 personer anställda främst inom förskola/skola.

Under våren 2013 har också en regional konferens planerats där Skolverket samarbetar med Länsstyrelsen i Malmö och Kommunförbundet Skåne. Konferensen, som äger rum den 16 oktober 2013, är den första i förhoppningsvis en serie regionala konferenser i samarbete med Länsstyrelserna. Innehållet tar upp både hälsofrämjande skolutveckling och undervisningen om ANDT. Följande frågor behandlas.

- Vad betyder vetenskap och beprövad erfarenhet och hur ser Skolverket på dessa begrepp?
- Vad innebär det att skapa en elevhälsa som genom åren gett stöd till goda elevresultat?
- Vad säger forskningslitteraturen om viktiga komponenter i ANDT-undervisningen? Hur ser vi på sambanden mellan lärande och hälsa och vad innebär egentligen hälsofrämjande skolutveckling?
- Vilka möjligheter och hinder finns för en ämnesintegrerad ANDT-undervisning och vilket stöd ges i skolans styrdokument?

Ytterligare samarbetskonferenser är inplanerade i Värmlands, Södermanlands samt Stockholms län. Förhoppningsvis kommer fler Länsstyrelser att knyta an till ett samarbete med Skolverket.

Högskolekurser

I likhet med 2011 och 2012 anordnar Örebro universitet en uppdragsutbildning (7,5 hp, distans med 3 fysiska träffar) om ”Föräldrasamarbete – skolpraktik och forskningsperspektiv” (sept 2013 – jan 2014). Att skapa ett tillitsfullt föräldrasamarbete är en viktig grund för att inte bara stödja barnen i sitt lärande utan även ge

förutsättningar för en förtroendefull dialog med föräldrar om barnet är i svårigheter.

En kartläggning genomförs för att få information om vilka kurser som lärosäten anordnar kring temat ”Elevhälsa och lärande, hälsa, trygghet”. Under hösten kommer en träff med lärosäten även att genomföras för att få till stånd uppdragsutbildningar inom detta område. Insatsen görs inom de båda uppdragen om dels utbildningsinsatser inom elevhälsan, dels utbildningsinsatser inom hälsofrämjande skolutveckling och undervisningen om ANDT.

Fördjupningsseminarier

Länsstyrelserna i landet har ett relativt omfattande uppdrag som rör ANDT, alltifrån tillsyn till utbildningar av personal inom hälso- och sjukvård, skola mm. Skolverket anser det viktigt att samordna olika insatser för att undvika parallellarbete. En heldag genomfördes för Länsamordnare i januari 2013 med fokus på hur Skolverket ser på vetenskap och beprövad erfarenhet, presentation av Skolverkets två rapporter (Analys av material, JLK och Forskning om undervisning inom ANDT, Linnéuniversitetet) samt idédiskussion om kommande samarbete.⁹

Ett uppföljningsmöte med Länsamordnare genomfördes våren 2013 i samarbete med Statens folkhälsoinstitut. Temat denna gång var Skolverkets uppdrag om Elevhälsan med ett särskilt fokus på styrning och ledning av elevhälsans främjande och förebyggande arbete samt elever i utsatta situationer.

Ett seminarium om hälsofrämjande skolutveckling med olika experter genomfördes även våren 2013. Erfarenheter och framtida utvecklingsperspektiv diskuterades.

Samverkan med andra myndigheter

Skolverket deltar i flera samverkans- och samrådsgrupper med andra statliga myndigheter med koppling till hälso-, arbetsmiljö- och miljöfrågor som även diskuterar arbetet inom ANDT-området.

Utvecklingsarbete om ämnesintegration av ANDT

Skolverket tillsatte våren 2013 en arbetsgrupp med tretton ämneslärare inom grund- och gymnasieskola. Syftet är att utveckla idéer om den ämnesintegrerade undervisningen om ANDT. En av lärarna fick i uppdrag att göra en analys av möjligheter och svårigheter för att genomföra en ämnesintegrerad undervisning inom ANDT. Både enkät till och intervjuer med lärare inom en kommun visade att skolledare och lärare tyckte det var ett angeläget kunskapsområde som eleverna tycker är intressant och roligt att diskutera; det är lätt att samarbeta i ämnen som svenska och engelska, där man inte är lika stoffbunden utan kan utgå från olika teman för att träna elevers olika förmågor. Intervjuerna visar också på svårigheter som tids-

⁹ Ett samarbete genomfördes redan sept 2012 där Skolverket och Länsstyrelsen i Uppsala län genomförde en utbildningsdag. Skolverket lyfte fram forskning om skolutveckling samt Elevhälsans betydelse för att öka elevernas resultat.

brist för samplanering, att det kan vara svårt att hinna med sitt eget ämne och att ämneslärare kan dra åt olika håll. En del tyckte också att man hade för lite kunskap inom ANDT-området. Idrottslärare påpekade att teorigenomgångar kan av en del elever uppfattas som tråkiga när man hellre vill röra på sig. Lärarna menade också att rektor är en central person som kan markera att detta ska lärare göra, detta är viktigt. Utan styrning och ledning är det svårt att utveckla ANDT-undervisningen och föra ett kollegialt samtal. Lärarna önskade också större tydlighet i kurs- och ämnesplaner.

I lärarens analys framkommer bland annat idéer om att lärarna inom en skola tillsammans ska gå igenom innehållet i själva ämnet och göra det utifrån ett ANDT-perspektiv. Lärarna kan då lättare se kopplingar till det centrala innehållet i kurs- och ämnesplaner. Man kan också utgå från de förmågor som elever ska utveckla, som att kunna analysera texter, kritiskt granska källor, hantera statistik, föra diskussion och ställa frågor som leder diskussionen framåt, argumentera och bemöta argument mm.

Under hösten 2013 kommer fortsatta diskussioner att hållas med arbetsgruppen.

Kommande stödmaterial

Skolverket har tagit fram en disposition för ett kommande stödmaterial för en ämnesintegrerad undervisning om ANDT. Materialet kommer att diskuteras under hösten i ovan nämnda arbetsgrupp med lärare.

Filmer

I diskussionen om alternativa arbetssätt att fortbilda skolpersonal håller Skolverket på att ta fram sex olika filmer inom ANDT-området. Filmerna ska omfatta högst 10 minuter och kunna användas som startpunkt för en diskussion mellan skolpersonal – och elever - på en skola. På det sättet kan olika utbildningsperspektiv om ANDT nå ut till en stor grupp lärare och personal inom elevhälsan.

Den första filmen gjordes i maj 2013 och visade hur gymnasieelever hade tagit eget ansvar för att utveckla en tobaksfri miljö i en gymnasieskola. Filmen finns på Skolverket hemsida och även Utbildningsradion har den liggande på sin nya satsning på ANDT-undervisningen hösten 2013.

Ytterligare filmer har påbörjats i produktion och beräknas vara avslutade okt/nov. Teman för filmerna är

- a) rektors ansvar och perspektiv,
- b) tobaksfri skoltid – hur når vi dit?
- c) hur får vi med eleverna på tobaksfri skoltid?
- d) ämnesintegration av ANDT
- e) föräldrasamarbete – hur skapa tillit och ett möte byggt på dialog?

Övriga uppdrag med anknytning till ANDT

Elevhälsan

Elevhälsan är en viktig del inom regeringens ANDT-strategi. Redan propositionen Hälsa, Lärande, Trygghet 2001 lyfte fram samspelet mellan lärande och hälsa liksom elevhälsans främjande och förebyggande arbete. Begreppen har sedan återkommit i avsnitten om elevhälsan i skollagen 2010. Samtidigt som elevhälsan ska medverka till att stärka skolans hälsofrämjande och förebyggande arbete ska även elevhälsans personal ”stödja elevens utveckling mot utbildningens mål”. Elevhälsan knyts därmed närmare skolans uppdrag.

Under 2012-2015 har Skolverket i uppdrag att genomföra en rad insatser för att förstärka elevhälsan¹⁰. Inom uppdraget ska Skolverket fördela statsbidrag till personalförstärkningar, genomföra fortbildningsinsatser, ta fram stödmaterial och ta fram en modell och indikatorer för att följa upp kvaliteten på och tillgången till elevhälsa

Skolverket genomför också utbildningar för elevhälsoteam under hela uppdragsperioden i form av en seminarierie inkluderande fem sammankomster. Seminarierien genomförs på fem orter: Umeå, Stockholm, Malmö, Arlanda och Göteborg. Under omgång ett och fem deltar även politiker. Teman på de olika seminarierna är elevhälsans inriktning, ledning och organisation; pojkar och flickors psykiska hälsa, skolans ansvar och måluppfyllelse; främjande och förebyggande arbete; stöd och insatser för att barn som far illa ska ges möjlighet att nå kunskapsmålen; elever i behov av särskilt stöd och elevhälsans roll. Den femte seminariesammankomsten är en slutlig konferens där elevhälsoteam berättar om sin process och sitt utvecklingsarbete.

Sex artiklar om elevhälsan finns bland annat publicerade på Skolverkets webb: www.skolverket.se/elevhalsa. Två artiklar har särskilt fokus på skolans främjande och förebyggande arbete. Socialstyrelsen har också i samarbete med Skolverket tagit fram en Vägledning för elevhälsan där bland annat en text ingår om skolans arbete med ANDT.¹¹

Systematiskt kvalitetsarbete

Att kontinuerligt och systematiskt följa upp och utvärdera en skolas arbete är ett led i att ständigt utveckla verksamheten. Skolverket gav hösten 2012 ut Allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete. Begreppen kontinuerligt och systematiskt innebär att arbetet ska bedrivas strukturerat och uthålligt med fokus på långsiktig utveckling. Varje huvudman och varje skolenhet måste därför hitta sina former och

¹⁰ Utbildningsdepartementets dnr: U2011/5947/S m.fl. Skolverkets dnr: 2011:861.

¹¹ Vägledning om elevhälsan kommer att publiceras oktober 2013.

rutiner för kvalitetsarbetet. Utgångspunkten är alltid densamma, att identifiera områden som är särskilt angelägna att utveckla för att uppfylla målen.¹² I likhet med annan undervisning behöver undervisningen om ANDT systematiskt och kontinuerligt följas upp. Hur ser skolans ämnesintegrerade ANDT-undervisning ut i relation till mål och kunskapskrav? Vad tycker eleverna om själva undervisningen och vad lär de sig? Uppföljningen kan också innebära att få information från elevhälsans personal. Inte minst ger skolsköterskans hälsosamtal med eleverna erfarenheter som är viktiga i kommunikationen med rektor och lärare för att utveckla skolans arbets- och lärmiljöer.

Samverkan kring förbättrad skolgång och hälsa för placerade barn och unga.

Placering på ett hem eller boende (HVB) innebär ofta att ungdomarna ska bryta ett alkohol- eller narkotikamissbruk eller kriminalitet. Som ett led i arbetet med utsatta barn ha Skolverket och Socialstyrelsen samverkat under 2012 kring frågan om förbättrad skolgång för barn och unga placerade i familjehem eller i hem för vård eller boende. En vägledning har tagits fram riktad till berörda personalgrupper om placerade barns och ungas utbildning och hälsa. Syftet är att både tydliggöra ansvarsfördelning och stimulera samverkan mellan socialtjänst, skola och hälso- och sjukvård.¹³ En konferensserie kring vägledningen har våren 2013 genomförts av Socialstyrelsen och Skolverket.

Satsning på värdegrund och arbetet mot kränkande behandling

Skolors värdegrundsarbete ligger nära de frågor som inryms inom Skolverkets ANDT-uppdrag. I juni 2011 fick Skolverket i uppdrag att till och med 2014 genomföra en förnyad satsning för att stärka skolans värdegrund och arbetet mot diskriminering och kränkande behandling, såsom mobbning, i skolan, förskolan och fritidshemmet.¹⁴ Personal och skolledare har erbjudits fortbildning/högskolekurser (7,5 hp) för att stärka skolans värdegrund och i arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. Under 2012 och 2013 har hittills 1600 skolpersonal deltagit i utbildningarna. Fortbildningens syfte är att ge forskningsbaserad kunskap och verktyg om hur ett framgångsrikt arbete mot diskriminering och kränkande behandling (t.ex. mobbning) kan bedrivas. Ett stödmaterial om skolans arbete med värdegrunden har under 2013 också reviderats.¹⁵

5. Avslutande kommentarer

Skolverkets uppdrag om ANDT kommer att avslutas oktober 2014. Ambitionen är att kunna erbjuda både analyser och olika former av utbildningar under denna tid. I arbetet följer myndigheten regeringens ANDT-strategi under dess punkt 3.4 (hälsofrämjande skola), där regeringens formulerat både ett brett perspektiv av hälsofrämjande skolutveckling (bl. a. skolframgång och gott skolklimat) och ett smalare

¹² *Systematiskt kvalitetsarbete – för skolhälsandet, Skolverkets allmänna råd med kommentarer*, Skolverket, 2013

¹³ *Placerade barns skolgång och hälsa – ett gemensamt ansvar*, Socialstyrelsen och Skolverket, 2013

¹⁴ Utbildningsdepartementets dnr: U2011/567/S m.fl. Skolverkets dnr: 2011:911 m.fl.

¹⁵ *Förskolans och skolans värdegrund – förhållningsätt, verktyg och metoder*, Stödmaterial, Skolverket, 2013

som avser att stödja skolornas undervisning om ANDT. Skolverkets ambition är att balansera båda dessa inriktningar och där ett särskilt utvecklingsarbete under 2013 rör hur den ämnesintegrerade undervisningen om ANDT ska kunna utvecklas. Skolverket anordnar utbildning via konferenser, webinarier och filmer som riktar sig till skolpersonal.

Flera myndigheter och organisationer arbetar idag inom ANDT-området. Skolverket har främst utvecklat ett samarbete med Statens folkhälsoinstitut och Länsstyrelserna i landet. Ambitionen är att anordna gemensamma regionala konferenser för att ge skolor ett mer samlat utbud av utbildningar inom ANDT-området.¹⁶

I och med att skolors personal är föremål för en rad utbildningsinsatser som rör nyligen genomförda reformer har Skolverket varit tvungen att frångå vissa delar i den ursprungliga planen till regeringen (maj 2011). Högskoleutbildningar och konferenser har kompletterats med utbildningar i form av webinarier och kortare filmer, där skolpersonalen själva kan bestämma utbildningstid och arbetsformer. Skolverkets strävan har varit att utbildningsinsatser ska ge stöd för ett kollegialt lärande om ANDT-undervisningen men också ge incitament för en hälsofrämjande skolutveckling där elevers skolframgång är grunden för barns och ungdomars framtida hälsa.

¹⁶ För information om konferenser, webinarier mm hänvisas till www.skolverket.se/andt